

“قلم زنی” صنعتی دیرپا و بالنده در اردبیل

ضربات چکش قلم‌زنان و ناله‌های صفحات مسی و برنجی از حدود ۴۵۰ سال قبل در گوش اردبیل طنین انداز شده و قصه کار و تولیدات این رشته از صنایع دستی، به اندازه حکایت‌های کوه‌کنی فرهاد، شیرین است.

به گزارش خبرنگار ایرنا استان اردبیل با داشتن ۳۰ هزار هنرمند در ۶۰ رشته فعال صنایع دستی، جزو استان‌های پیشرو در صنایع دستی است. چرم و ملیله اردبیل، معرق نمین، مرصع و معرق سنگ خلخال، گلیم عنبران، جاجیم، قالی، پالاز، ورنی، تراش شیشه، مسند بافی، سفالگری، چاقو سازی، کاشی معرق و قلم زنی از جمله صنایع دستی معروف استان اردبیل است.

حمایت‌های دولتی و مشارکت‌های مردمی در رونق صنایع دستی اردبیل دخیل است و به گفته معاون صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اردبیل، این استان جزو استان‌های پیشرو کشور در جذب تسهیلات خوداشتغالی صنایع دستی است به طوری که در سال گذشته ۷۰۰ میلیارد ریال تسهیلات به هنرمندان و فعالان این عرصه داده شده است.

توحید دلاور قوام با یادآوری نقش آموزش در توسعه و ترویج صنایع دستی استان گفت: سالانه بیش از ۲۰۰ نفر از دوره‌های آموزش صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اردبیل بهره‌مند می‌شوند و بسیاری از محصولات صنایع دستی استان صادر می‌شود.

وی در ادامه بافت و تولید گلیم، جاجیم و ورنی، چرم و محصولات آن و قلم زنی و کار روی سنگ‌های قیمتی است را سه حوزه صنایع دستی استان عنوان کرد که از حیث شمار فعالان و هنرمندان و رونق اقتصادی استان حائز اهمیت هستند.

معاون اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل قلم زنی را از صنایع دستی خلاق و دارای پیشینه در استان اردبیل ذکر کرد و گفت: در شرایط اقتصادی فعلی جامعه، یکی از فعال‌ترین رشته‌ها و مشاغل صنایع دستی در استان اردبیل، قلم زنی است و گروه‌ها و هنرمندان صاحب نامی در این عرصه فعال هستند.

قلم زنی؛ یادگار دوران صفویه

دلاور قوام ادامه داد: درب نقره ای مجموعه تاریخی و جهانی شیخ صفی الدین اردبیلی با امضای قلم زنی مرحوم امیرخان اردبیلی گواهی مستند بر قدمت دست کم ۴۵۰ تا ۵۰۰ ساله هنر و صنعت قلم زنی در این استان و به یادگار مانده از دوره صفویه است. این صنعت همچنان در اردبیل رونق دارد. آثار و تولیدات هنرمندان قلم زن این استان، نقوشی از آن دوره را با خود دارد و علاوه بر عرضه در داخل کشور به برخی کشورهای اروپایی و استرالیا صادر می‌شود.

وی افزود: بر اساس مطالعات علمی و باستان‌شناسی، هنر قلم زنی در اردبیل از گذشته‌های دور رواج داشته و حتی از این استان به بعضی مناطق دیگر ایران منتشر و منتقل شده است.

معاون صنایع دستی اداره کل میراث فرهنگی گردشگری و صنایع دستی استان اردبیل اضافه کرد: این رشته از صنایع دستی در حدود ۱۵ تا ۲۰ سال گذشته، مورد کم لطفی و در خطر انقراض قرار گرفته بود اما در سال‌های اخیر با همت و پیگیری و دوره‌های آموزشی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اردبیل، رویش چهره‌های خلاق در این حوزه را شاهد هستیم.

دلاور قوام خاطرنشان کرد: پیشینه قابل توجه قلم زنی در استان اردبیل، بستری مناسب برای احیای این صنعت و هنر بوده است و امروز قلم زنی در این خطه به یکی از رشته‌های پرمخاطب تبدیل شده است.

تجلیل مسئولان اردبیل از قلم زنان برجسته استان دلاور قوام درباره شرایط برگزاری نمایشگاه‌های فردی و جمعی برای فعالان صنایع دستی بخصوص رشته قلم زنی اظهار کرد: صلاحیت‌های فنی و حرفه‌ای، میزان و سابقه حضور در جشنواره‌ها و کسب نشان‌های ملی و بین‌المللی نظیر اخذ نشان از سازمان علمی آموزشی یونسکو از معیارهای لازم برای برگزاری نمایشگاه و حضور موثر در بازار فروش صنایع دستی است.

او به این نکته هم اشاره کرد که کسب نشان‌های ملی و بین‌المللی به طور مستقیم به قابلیت‌های هنری و حرفه‌ای هنرمندان صنایع دستی و قلم زنان بستگی دارد و اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اردبیل از همه هنرآفرینان و فعالان رشته‌ای صنایع دستی حمایت و استقبال می‌کند.

مانعی برای تولید و فروش نداریم

احمد عطایی که به همراه همسرش مهسا قنبرزاده از قلم زنان نامی استان اردبیل هستند درباره سابقه فعالیت مشترک خودشان گفت: از سال ۸۵ به قلم زنی بر روی مس و برنج مشغول هستیم و کارها و نقش‌های سفارشی بر روی نقره را نیز انجام می‌دهیم و سبک‌های کار ما سیاه قلم، برجسته، تالبوهای مشبک و ظروف مختلف است.

وی به وجود مشتریان هنر قلم زنی اردبیل از داخل و خارج کشور اشاره کرد و افزود: شمار مشتریها در فصول گردشگری افزایش می‌یابد و من و همسرم علاوه بر کارگاه و محل عرضه صنایع دستی و قلم زنی، به آموزش این حرفه و هنر نیز مشغول هستیم و از سال ۹۲ تاکنون بیش از یک هزار و ۲۰۰ هنرجو از آموزشگاه ما با پشتیبانی اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی اردبیل گواهینامه مهارت دریافت کرده اند.

عطایی به شرکت خود و همسرش در بیش از ۳۰ نمایشگاه صنایع دستی داخلی، خارجی و تخصصی و یکبار حضور در جشنواره صنایع دستی ترکیه اشاره کرد و دریافت نشان یونسکو، هشت نشان ملی اصالت هنر، انتخاب به عنوان کارآفرین نمونه استان در سال ۱۴۰۲، انتخاب اثر نمونه صنایع دستی سال گذشته (چهره استاد سلیم موذن زاده) و قلم زنی ۶۰ چهره از مفاخر استان اردبیل بر تابلوهای مسی و برنجی را از افتخارات خود برشمرد.

این هنرمند صنایع دستی و استاد قلم زنی در اردبیل تصریح کرد: رشته قلم زنی در این استان در حال رشد و بالندگی است و در حوزه تولید، بازاریابی و عرضه تولیدات خود هیچ مانع و مشکلی نداریم و از حمایت‌های اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی استان برخوردار هستیم.

غرفه صنایع دستی در اردبیل قلم زنی نیازمند بازاریابی است

صمد صمدی هنرمند قلم زن دیگر از اردبیل نیز در معرفی خود و کارهایش گفت: متولد ۱۳۷۱ و کارشناس مدیریت بازرگانی است و به فعالیت در کارگاه قلم زنی روی فلز و فروش نقره جات مشغول است و مهر یا نشان سلاطین صفوی و نقوش اسلامی بیشترین طرح های تولیدات او را شامل می‌شود.

وی ابزار کار قلم زنی را قلم های تخصصی، چکش، طرح‌ها و ایده های جذاب یا سفارشی و مهارت دانست و افزود: در بازاریابی و عرضه محصولات خود به حمایت و پشتیبانی نیاز دارد و با راه اندازی سایت فروش سعی در رفع مشکل دارد.

این هنرمند اردبیلی قلم زنی روی ظروف مسی و برنجی و نقره جات، آینه شمعدانی، تابلوهای نقره و تولید سفارش‌های قلم زنی نظیر کوه سبلان و آرم هایی به سفارش برخی موسسات و بانک ها را از تولیدات خود عنوان کرد و گفت: شرایط اقتصادی برای ما نیز مشکل ایجاد کرده است و به عنوان مثال باید یک تابلو به طول یک متر و عرض ۶۶ سانتیمتر را حدود ۲۵۰ میلیون ریال بفروشیم تا صرفه داشته باشد.

آرش بیدقی که در حوزه بازاریابی و بازاریابی در اردبیل فعالیت می‌کند، معرفی و برندسازی کارها و تولیدات هنرمندان قلم زن اردبیل را ضروری دانست و گفت: هر چند رشته یا صنعت قلم زنی در این استان در حال رشد و بالندگی است اما با توجه به پیش بینی‌ها در خصوص تاثیرات منفی هوش مصنوعی بر مشاغل دستی و خرد، احتمال دارد با توسعه هوش مصنوعی، صنایع دستی تحت تاثیر قرار گیرد و به زوال گراید.

با اینکه نکته این فعال حوزه بازاریابی، قابل تامل و بررسی است اما همانگونه که برقی یا الکترونیکی شدن آلات موسیقی با وجود پیشرفت‌هایی که در ایجاد صداها و نت‌ها داشت، نتوانست جای سازهای واقعی و اجرای با حس و حال نوازندگان چیره دست را بگیرد، بعید است هوش مصنوعی مایه کسادی صنایع دستی شود و آن دلربایی و به اصطلاح فوت کوزه گری را از دست هنرمندان خلاق این صنعت و حرفه برباید.

به هر حال در سالی که به نام و شعار " جهش تولید با مشارکت مردم " مزین است، گرفتن از دست هنرمندان صنایع دستی و برداشتن موانع توسعه و فروش از پیش پای آنان، رسالت متولیان و مسئولان امر است و امیدواریم در مسیر همواری که با عنایت اداره کل میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی برای هنرمندان صنایع دستی استان اردبیل فراهم شده است، روز به روز ترقی و تعالی خلاقیت‌های دستی و آفرینندگان آنها را به تماشا بنشینیم.